

Asia: VN/16552/2022

Arviomuistio lautamiesten valintatavasta

Lausunnonantajan lausunto

1. Pitäisikö lautamiesten valintatapaa muuttaa nykyisestä? Miksi?

Kuten hyvin laaditusta selvityksestä ilmenee, lautamiesten tämänhetkiseen valintatapaan liittyy monia ongelmia. Yksinkertaisin ratkaisutapa on se, että järjestelmästä luovutaan kokonaan. Lautamiesjärjestelmää ja sen toimivuutta on selvitetty useaan kertaan. Nykyisin lautamiesjärjestelmän hyvänä puolena pidetään sitä, että se lisää luottamusta tuomioistuimiin. Selvityksestä (s. 25) ilmenee, että käsitys lautamiesjärjestelmän kansalaisten luottamusta lisäävästä vaikutuksesta perustuu 1990-luvun puolella tehtyihin kyselytutkimuksiin. Tuon ajankohdan jälkeen lautamiesjärjestämään on tehty monia muutoksia. Lautamiesten lukumäärä on pienentynyt ja lautamieskokoonpanon käyttö on supistunut. Selvityksestä ilmenee, ettei lautamiehiä enää ole riita-asioissa ja rikosasioissa vain noin 6 %:ssa on lautamieskokoonpano. Näin ollen nykypäivänä järjestelmän funktio on tuomioistuinlaitoksen legitimitietin ylläpitämisessä kyseenalainen. On mahdollista, että lautamiesjärjestelmä voi jopa huonontaa tuomioistuinlaitoksen legitimitettä.

Tuomioistuinten taloudellinen tilanne on vaikea, ja panokset (selvityksen mukaan noin 1,3 miljoonaa euroa/vuosi) on syytä laittaa ennemmin vakituiseen henkilökuntaan kuin lautamiesjärjestelmään. Lautamiesjärjestelmästä luopuminen postaisi lisäksi sen hallinnointiin liittyvät tehtävät.

Helsingissä 4.4.2023

Presidentti Asko Välimaa

